

MARTIN ŠRAJER / 26. 2. 2016

Jak vyhrát v loterii – Osaři pro český film

Příběhy oscarových vítězství filmů *Obchod na korze*, *Ostře sledované vlaky* a *Kolja*.

„(...) dobrý zvuk mají ceny udělované různými filmovými či kulturními institucemi jednotlivých zemí. Mezi nimi je nejslavnější Oscar, cena (...) jejíž udělení také často vyjadřuje zájmy politické a komerční.“^[1]

Pokud narazíte na filmu znalého cizince a dotážete se jej na českou filmovou tvorbu, s nemalou pravděpodobností uslyšíte jména dvou filmů z let šedesátých a jednoho filmu z let devadesátých.^[2] Spojovat je bude téměř čtyřkilová pozlacená soška nahého rytíře, který s křížáckým mečem stojí na filmovém kotouči – Oscar.

První předávání cen americké Akademie filmového umění a věd (The Academy of Motion Picture Arts and Sciences) proběhlo 16. května 1929 v hotelu pojmenovaném po prezidentu Theodoru Rooseveltovi. Během přibližně patnácti minut bylo předáno patnáct cen.

Z postupně doplňovaných kategorií je pro nás podstatný Oscar pro nejlepší cizojazyčný film, poprvé udělený v roce 1957 italskému dramatu *Silnice* (1954).^[3] Také v následujících letech většina „zahraničních“ Oscarů putovala do Evropy. Jenom výjimečně byly oceněny snímky asijské, africké nebo latinskoamerické.

V Československu jsme se z nejmedializovanějšího filmového ocenění mohli poprvé radovat po 38. ročníku, kdy se ze Spojených států jako vítězové vrátili Ján Kadár a Elmar Klos, ocenění za adaptaci novely Ladislava Grosmana *Obchod na korze*.^[4] Do té doby byla naše kinematografie v USA vyjma některých animovaných filmů prakticky neznámá.

Oscar první

Podstatným krokem k získání Oscara je uvedení filmu v amerických kinech, čehož si byl dobře vědom ředitel Čs. filmexportu (společnost obstarávající v Československu dovoz a vývoz filmu) Ladislav Kachtík:

„Uvedením filmu v mnoha místech USA stouply jeho šance na Oscara oproti ostatním kandidátům. A po obchodní stránce to byl úspěch, když uvážíme, že šlo o černobílý film, prodaný za fixní částku, a že se první rok hrál v původní verzi s anglickými titulky – teprve pak byl na distributorovy náklady dabován.“^[5]

Pozoruhodnou znalost pravidel výběru vítěze oscarového klání projevil a sympatickou skromnost i pragmatickou orientaci svého uvažování prokázal Ján Kadár, dotázán počátkem roku 1966, jak vidí šance filmu na výhru:

„Oscar je přitom zvláštní cena, kde sice vyšší zájmy hrají jistě svou roli, ale v podstatě je to velice demokraticky organizovaná soutěž, kde rozhoduje velké množství vybraných. Ze série promítání mnohatisícovému publiku v prvním kole vzejde pět kandidátů. Následují další projekce, kde úkolem porotců je určit jejich pořadí. Nakonec rozhoduje součet porotních lístků. Pokud jde o *Obchod*, musíme se na věc dívat střízlivě a skromně. Dostali jsme se do užšího výběru pěti kandidátů a můžeme být velice spokojeni. O dalším bych zatím neuvažoval. Ovšem mít Oscara znamená především několikanásobné zvýšení distribučních šancí, které lze v penězích těžko vyčíslit . . .“^[6]

Kadár dále kvitoval navýšení zájmu o naši kinematografii a vyjádřil přesvědčení, že *Obchod na korze* ve Spojených státech zaujal svým humanistickým posláním, atypickou žánrovou polohou na rozhraní humoru a tragédie a schopností promlouvat o závažném tématu, aniž by postrádal alespoň náznak naděje.

Skeptičtější hlasy následné vítězství *Obchodu na korze* vysvětlovaly levicovým světonázorem a židovským původem mnohých členů akademie. Svou roli bezesporu sehrálo i propagační „turné“, které Oscarům předcházelo. V květnu 1965 se film například dočkal svého uvedení v Cannes, kde získali herecké ceny Jozef Kroner a Ida Kamińska.^[7]

Společně s Formanovým *Černým Petrem* (1963) byl film, sklízějící vesměs nadšené ohlasy zahraničních kritiků, uveden na Newyorském filmovém festivalu a v New Yorku proběhla v roce 1966 také jeho americká distribuční premiéra.^[8] Za tvůrce filmu se jí v prosinci 1965 zúčastnil Ján Kadár.

Právě Kadárova slova „I'm very, very happy and deeply moved“ zazněla 18. dubna 1966 okolo deváté hodiny večer z pódia Santa Monica Civic Auditorium. Slovenský režisér takto vyjádřil svůj vděk za cenu převzatou z rukou Gregoryho Pecka. V té chvíli již bylo jisté, že Oscar nebude cestovat do Itálie (*Manželství po italsku*), Japonska (*Kwaidan*), Řecka (*Krev na poli*) ani Švédska (*Milý John*), nýbrž do Československé socialistické republiky.

Oscar se stane jednou z mála hmotných památek, která bude Kadárovi po emigraci do Spojených států připomínat jeho práci v tvůrčím tandemu s Elmarem Klosem, jenž mu sošku do zámoří přivezl.^[9] Kadárovo odcestování ze země v listopadu 1968 se pro nové vedení Československého filmu posléze stane záminkou, proč *Obchod na korze* na následujících dvacet let zavřít do pomyslného trezoru.

Ve svých deníkových zápisech, jež měly posloužit jako základ pro pozdější autobiografii, vzpomínal Elmar Klos na oscarový ceremoniál následovně: „Ceremoniál Oscar – cirkus – , ale vyhráli jsme. A rázem jsme se stali zajímaví a žádoucí. A přitom první tři dny jsme měli jen holící přístroj a košili Francise Lederera.“^[10] Zajímavými a žádoucími se nestali jenom Kadár s Klosem, ale československá filmová produkce jako taková, což stvrzují ohlasy v dobovém tisku:

„V těchto dnech se na našem redakčním stole objevil výstřižek z hollywoodských novin, který hodnotí úspěch filmu režisérů J. Kadára a E. Klose ‚Obchod na korse‘. Článek je nadepsán ‚První Oscar za železnou oponou‘ a z něj uveřejňujeme: ‚První Oscar za železnou oponou je nesen hlavními tvůrci reprezentujícími novou vlnu malé země. Uplynulé festivaly za poslední dva roky byly poznamenány vysokou kvalitou českých filmů. Americká filmová akademie měla možnost poznat tuto rostoucí úroveň na filmu ‚Obchod na korse‘ mezi nejlepším ze zahraničních filmů Itálie, Řecka, Švédska a Japonska za poslední rok.“^[11]

Oscarová sláva nasvědčovala tomu, že Kadár s Klosem jsou natolik lákavými tvůrci, že budou moci díky zájmu zahraničních investorů (konkrétně producentky Catherine

Desmaraisové, která byla zároveň registrovaným dovozcem zahraničních filmů a pomohla prodat *Obchod na korze* do zámoří) natočit nákladnou adaptaci Čapkovy *Války s mloky*. Změna politických poměrů jim ale realizaci ambiciózního projektu neumožnila.

Přestože Kadár s Klosem v Hollywoodu neprorazili, jejich film přesvědčil americké kritiky, že československá kinematografie zaslouží pozornost, a také dalším domácím filmům otevřel dveře do USA. Mezi prvními těmito „dveřmi“ prošel Miloš Forman s *Láskami jedné plavovlásky* (1965), nominovanými na Oscara v roce 1966 společně s francouzsko-italskou *Bitvou o Alžír* (1966), polským *Faraonem* (1966), jugoslávskými *Třemi* (1965) a francouzským *Mužem a ženou* (1966).

Lásky distribuovala v jednom balíku stejná distribuční společnost, která na americký trh uvedla *Obchod na korze*. Náklady na propagaci Formanova filmu přitom podle vzpomínek Ladislava Kachtíka činily přibližně čtvrt milionu dolarů, což by bylo podstatně více, než kolik stál celý film. Kachtík zároveň znalecky dodal, že film nebyl na západě USA, kde se podle něj měla nacházet většina členů Akademie, tak úspěšný jako na východě země.^[12]

Můžeme jen hádat, nakolik geografie USA přispěla k vítězství *Muže a ženy*, hned následující rok byl každopádně úspěšnější než Forman jiný absolvent pražské FAMU.

Oscar druhý

Ostře sledované vlaky prosadil do americké distribuce vlivný italský producent a smluvní partner Čs. filmexportu Carlo Ponti.^[13] Bez jeho konexí a osvědčených marketingových strategií by oscarové naděje státu bez potřebných devíz na reklamu a titulky či dabing byly mnohonásobně menší.^[14]

Když Pontiho nákupčí Moris Ergas do svého pražského bytu v lednu 1968 pozval Jiřího Menzela, aby mu oznámil, že se *Vlaky* budou promítat v amerických kinech a že je americký distributor přihlásil do boje o Oscara, Menzela více než šance vyhrát prestižní ocenění potěšila vidina cesty na západ. Také ve svých pamětech hodnotí režisér nominaci na Oscara se vzácnou věcností:

„Získat nominace na cenu americké Akademie pro cizojazyčný film je skoro stejná náhoda jako vyhrát v loterii. Samozřejmě, že nominovaný film musí být aspoň trochu ke

koukání, ale dobrých filmů se urodí každý rok hodně a hodně z nich si Oscara také zaslouží. Jenom málo dobrých filmů má ale to štěstí, že má podporu amerického distributora.“ [15]

Jak ve své studii o zahraniční distribuci a recepci *Ostře sledovaných vlaků* píše Jindřiška Bláhová, na udělení Oscara měla nemalý vliv americká kritika, která pomáhala vytvořit mýtus „českého filmového zázraku“. [16] Jiří Menzel se zároveň domnívá, že mu cestu do světa otevřelo kladné zahraniční přijetí filmů jeho kolegů. Česká kinematografie měla za hranicemi dobré jméno, distributoři je nakupovali, kritici o nich psali, diváci na ně chodili.

Nadšené kritiky, mnohdy hledající paralely mezi *Vlaky* a *Obchodem na korze*, [17] začal Menzelův film sbírat již po uvedení v rámci newyorského Týdne československého filmu v létě 1967, odkud si odvezl pověst nejlepšího z uvedených snímků. Naplno se propagační kampaň za účasti Jiřího Menzela a Morise Ergase rozeběhla počátkem roku 1968, v době vyhlášení oscarových nominací.

Přes nepopiratelné kvality filmu lze tedy jeho ocenění Oscarem částečně vnímat i jako důsledek Pontiho masivní propagační kampaně. Ponti dokázal *Vlaky* prodat v jednom balíku s komerčně atraktivnějšími tituly, přičemž konkurenti nominovaní ve stejné kategorii se o stejně silnou „zákulisní“ podporu opřít nemohli – do americké distribuce nebyli zakoupeni buď vůbec, nebo výrazně později než *Vlaky*.

Svůj debut Jiří Menzel s pomocí tlumočnicka osobně představil (nejprve novinářům, poté „obyčejným“ divákům) v New Yorku, Washingtonu a Los Angeles. Do posledně uvedeného města se znovu vypravil – v doprovodu ředitele Filmového studia Barrandov Vlastimila Harnacha, představitelky průvodčí Máši Jitky Bendové a obchodního ředitele Čs. filmexportu Ladislava Kachtíka – v dubnu 1968 na slavnostní ceremoniál, odložený kvůli atentátu na Martina Luthera Kinga o dva dny.

Cenu pro nejlepší zahraniční film toho roku předával herec a zpěvák Danny Kaye a *Ostře sledované vlaky* nebyly jediným filmovým zástupcem východního bloku. Mezi pěti nominovaných se dostal také *Nákupčí peří* z bývalé Jugoslávie. Ostatní filmy reprezentovaly státy s výrazně vyšší oscarovou úspěšností – Francii (*Žít a užít*), Japonsko (*Portrét Chieko*) a Španělsko (*Očarovaná láska*).

K vystoupení na pódium byl nicméně vyzván Menzel, jež tak musel na chvíli opustit hvězdnou společnost Roda Steigera nebo Faye Dunawayové. Mezi prvními, kdo mu po převzetí sošky a návratu na hotel osobně pogratulovali, byl Ján Kadár s manželkou.

Dva dny po udělení Oscara, tj. 12. dubna 1968, se *Ostře sledované vlaky* dočkaly obnovené československé premiéry. Víra v navýšení komerční atraktivity filmu, který získal Oscara, patrně nebyla vlastní pouze podnikatelům z imperialistického západu. Nepochybně i zásluhou Oscara se *Ostře sledované vlaky* staly obchodně nejúspěšnějším snímkem druhé poloviny šedesátých let. Do konce dekády byly prodány do třiceti zemí, čímž s velkým náskokem předběhly *Obchod na korze* i všechny české filmy Miloše Formana.

Ulicemi, nad nimiž se tyčí slavný nápis „Hollywood“, se mohl Menzel znovu projet v březnu 1987, kdy byla nominována jeho komedie *Vesničko má středisková* (uváděna pod anglickým názvem *My Sweet Little Village*). Tentokrát nevyhrál, ale podle svých memoárů si za propagaci československé kinematografie vysloužil uznání od ústředního ředitele Československého filmu Jiřího Purše, který tak oscarového filmaře, normalizačním vedením pro jeho tvorbu ze 60. let spíše neochotně trpěného, konečně vzal na milost.

Několik měsíců po událostech srpna 1968, v dubnu roku 1969, měli Čechoslováci další záminku k nevráživosti vůči Sovětskému svazu. Šest a půlhodinový velkofilm Sergeje Bondarčuka *Vojna a mír* (1967) byl Akademií upřednostněn před sedmdesátiminutovou hořkou komedií Miloše Formana *Hoří, má panenko* (1967). Přesto byla československá účast na Oscarech čtyři roky za sebou mimořádným úspěchem tuzemské kinematografie a přesvědčivým dokladem jejího rozkvětu v 60. letech.

Oscar třetí

V říjnu 1995 se při vyhlášení českého kandidáta na Oscara veřejnosti poprvé představila Česká filmová a televizní akademie (s Františkem Vláčilem coby prezidentem), která o domácích kandidátech rozhoduje dodnes. Nejšťastnější byl její výběr hned následujícího roku, kdy před *Zapomenutým světlem* (1996) Vladimíra Michálka, *Spiklenci slasti* (1996) Jana Švankmajera nebo *Marianem* (1996) Petra Václava upřednostnila *Kolju* (1996) Jana Svěráka.

Přípravou na pozornost, které se mu dostalo díky *Koljovi*, byla pro Svěráka nejen oscarová nominace za *Obecnou školu* (1991),^[18] ale také přebírání studentského Oscara za ekologický pseudo-dokument *Ropáci* (1988). Představu o podobě tohoto zvláštního ocenění si můžeme udělat z dobové reportáže, napsané dramaturgem filmu Antonínem Navrátilem:

„Je to krychle z nějakého zvláštního dřeva, protože je velice těžká, na její přední straně je v kruhu napsáno ‚Academy of Motion Picture Arts and Sciences‘ a dole ‚Student Film Award‘. Uprostřed je reliéf oné klasické sošky, nahoře je krychlička opatřena štítkem s dedikací. Takže si vyberte, jestli je to Oscar nebo ne.“^[19]

Navrátil ve stejné reportáži zároveň zachytil pocity člověka z malé, uzavřené středoevropské země, který se poprvé octnul ve velkém světě:

„Po pravdě řečeno, první den jsme se tam s Honzou cítili beznadějně ztracení: zjištění, že pěšky se nedostanete prostě vůbec nikam, že veřejná hromadná doprava prakticky neexistuje, dokáže docela pěkně deprimovat . . .“^[20]

S *Koljou*, univerzálně srozumitelným laskavým příběhem o „znovuzískání národního sebeurčení po letech cizího poručníkování“,^[21] cílili otec a syn Svěrákovi na české publikum a s mezinárodním úspěchem příliš nepočítali. Když 19. ledna 1997 film získal Zlatý glóbus, který doplnil dřívější ceny z Tokia nebo Benátek, svou počáteční skepsi přehodnotili. Jejich optimismus zesílil přímo v Los Angeles krátce před udílením Oscarů, které proběhlo 24. března:

„Často jsme slyšeli od novinářů, kteří tam s námi dělali rozhovory, že dlouho neviděli tak hezký film. Takže jsme se necítili jako outsideři. Naděje tu byla. Ale silná konkurence taky.“^[22]

Silnou konkurencí byl míněn ruský *Kavkazský zajatec* (1996) Sergeje Bodrova, belgicko-německo-francouzsko-gruzínský *Tisíc a jeden recept zamilovaného kuchaře* (1996), *Druhá tvář neděle* (1996), zastupující Norsko a francouzské *Nevinné krutosti* (1996). S tvůrci posledně jmenovaného filmu Svěráci a producent Eric Abraham během oscarového večera sdíleli stůl. Škrobenou atmosféru při udílení popsal Zdeněk Svěrák s nadhledem sobě vlastním:

„Tak tam sedíte, usmíváte se, pronášíte zdvořilostní fráze a nevíte, jestli oba ostrouháte.“ [23]

Čtenáře lačného bulvárních drbů z průběhu jedné z nejsledovanějších událostí amerického filmového průmyslu snad zasytí Svěrákova vzpomínka na servírované pokrmy. Začíná tím, „že tam byly nějaké mořské potvory“ a pokračuje:

„Chutnalo to dobře a bylo to hodně obložené zelenými věcmi. Dokonce tam byla i květina, která se, myslím, měla sníst.“

Z úvah nad požitelností rostlin zdobících občerstvení Svěráka vytrhla slova prezidenta MPPA (Motion Picture Association of America) Jacka Valentiho, který toho roku cenu pro nejlepší cizojazyčný film společně s Kristin Scott Thomasovou předával:

„(...) zvedli jsme se a začali hledat nejbližší cestu na pódium. Políbili jsme se s Melanií Griffithovou a zatímco Honza děkoval, já si vychutnával, že pode mnou sedí celý slavný Hollywood.“ [24]

Chvíli se skutečně zdálo, že Hollywoodu leží Svěrákům u nohou. Po úspěchu *Kolji* dostal Jan Svěrák řadu nabídek z USA. Mohl režirovat filmy *Čokoláda* (2000), *Dobry Will Hunting* (1997) nebo *Pravidla moštárny* (1999). Neboť tušil, že jako najatý režisér by neměl plnou tvůrčí kontrolu, všechny nabídky odmítnul a zůstal věrný češtině (ačkoli zvažoval, že *Tmavomodrý svět* natočí anglicky) a scénářům svého otce.

Od *Koljova* úspěchu se do nejužšího finále dostaly pouze dva filmy navrhnuté Českou filmovou a televizní akademií, *Musíme si pomáhat* (2000) a *Želary* (2003). V souvislosti s prvním zahraniční kritici psali o navázání na tradici českých (resp. československých) filmových postav jako Tóno Brtko, Miloš Hrma nebo František Louka, které se stávají hrdiny mimoděk a trochu proti své vůli.

V roce, kdy měli na zahraničního Oscara políčeno také dva adepti z nepoměrně vyšší váhové kategorie, *Amores perros – Láska je kurva* (2000) a nakonec vítězný *Tygra a drak* (2000), však nebyly šance Jana Hřebejka příliš velké.

Hřebejk se z Los Angeles vrátil sice bez ceny, zato s odhodláním zdokonalit svou angličtinu, aby příště při děkovačce nemusel spoléhat na producenta Ondřeje Trojana. [25] Trojan navštívil Hollywoodu znovu v roce 2004, tentokrát jako režisér *Želary*,

filmové adaptace novely Květy Legátové *Jozova Hanule*.

Výpravu delegace k filmu *Želary* do zámoří ve svém cestovním deníku barvitě vylíčila představitelka hlavní role Anna Geislerová. Kromě toho, jak se nechtěla pustit teplé, doutníky vonící ruky Benicia Del Tora, v něm popisuje výrobu jedné z iluzí určených pro diváky sledující předávání v televizi:

„Ve chvíli, kdy opustíte sál, sedají si na vaše místa komparzisti, kteří předstírají, že jsou hosty, protože nikdo není zvědavý na prázdná místa.“^[26]

Slova, jimiž Geislerová vystihla své pocity po zjištění, že z pěti nominovaných vyhrála kanadská *Invaze barbarů* (2003), bychom zřejmě mohli vztáhnout na (falešně?) solidární a přejícnou náladu během celého oscarového večera:

„Na Oscarech nejsou vítězové a poražení, ale jenom vítězové a nevíťezové.“^[27]

Jak Hřebejk, tak Trojan byli v nezáviděníhodné výchozí pozici také kvůli tomu, že jejich filmy nezískaly výraznější podporu dostatečně vlivného amerického distributora a do svého programu je nevybral žádný z významných áčkových festivalů (Berlín, Cannes, Benátky).

Další Oscaři

V péči Národního filmového archivu se od roku 1988 nachází dětský Oscar (Juvenile Award), kterého jako vůbec první Čech v roce 1949 obdržel devítiletý Ivan Jandl za svou roli ve válečném dramatu Freda Zinnemanna *Poznamenání* (1948).^[28]

Za kostýmy k *Amadeovi* (1984) obdržel Oscara Theodor Pištěk (později nominován také za *Valmonta*, 1989). Výprava stejného filmu vynesla sošku Karlu Černému. Režisér obou uvedených snímků Miloš Forman získal režisérské Oscary dva, vedle *Amadea* také za *Přelet nad kukaččím hnízdem* (1976).

Novinové titulky typu „Do Plzně míří Oscar – za jeřáby“ jsme mohli číst v únoru 2005, kdy Oscara za technický přínos filmovému umění obdržel Horst Burbulla, německý majitel plzeňské společnosti Technocrane, vyvíjející teleskopické kamerové jeřáby.

Písničkářka z Valašského Meziříčí Markéta Irglová si sošku převzala společně s irským muzikantem Glenem Hansardem v roce 2008. Oceněna byla jejich píseň *Falling Slowly*

z nízkorozpočtové hudební romance *Once* (2006).

Novinové a časopisecké titulky z posledních let jako „Každoroční sen se jmenuje zlatý Oscar“, „Trofej, po které filmaři touží“, „Oscar, soška k níž se upírají zraky světa filmu“, společně s každoroční pozorností věnovanou domácím kandidátům na Oscara dokládají, jaký význam je ceně americké Akademie v současnosti přisuzován.

Přestože bychom zmínky o mimořádné důležitosti Oscarů našli v tisku i za socialismu – zvláště tehdy, byl-li oceněn některý z domácích filmů –, [29] celkově tehdy převažoval střízlivý tón a pochyby, zda jde skutečně o nejvyšší světové vyznamenání, anebo o cenu udělovanou „absolutnímu průměru“. [30] Charakteristický je v tomto směru názor autora podepisujícího se zkratkou „Kl“ (zřejmě jeden z předních normalizačních ideologů Jan Kliment):

„Prostě americký Oscar je americká filmová cena. Pěkná cena, potěší, ale jinak nic víc.“ [31]

Bez ohledu na dominující ideologii by pro věcnou diskuzi o kinematografii, ať domácí nebo zahraniční, možná skutečně bylo přínosnější, kdybychom každý jeden film posuzovali podle jeho kvalit, nikoliv podle toho, zda získal či nezískal onu „pěknou americkou filmovou cenu“.

Poznámky:

[1] Heslo Ceny filmové in Bernard, Jan, Frýdlová, Pavla, *Malý labyrint filmu*. Praha: Albatros, 1988, s. 64.

[2] S japonskými cinefily si popovídáte spíše o filmech Karla Zemana a Jana Švankmajera.

[3] Zvláštní ocenění (Academy Honorary Award) ovšem cizojazyčné filmy mohly získat již v předchozích letech, úplně prvními tak byly neorealistické *Děti ulice* (1946) od Vittoria De Siky.

[4] Novele předcházela povídka *Past* z roku 1962.

- [5] Oliva, Ljubomír, „Tak co, Čs. filmexporte?“ *Filmové a televizní noviny* 2, 1968, č. 16 (7. 8.), s. 4.
- [6] Fiala, Miloš, Každý by měl vidět *Obchod na korze*... *Kino* 21, 1966, č. 5 (10. 3.), s. 6.
- [7] Méně se ví, že Ida Kamińska byla v roce 1967, tedy poté, co *Obchod na korze* vstoupil do americké distribuce, dodatečně nominována na Oscara pro nejlepší herečku v hlavní roli.
- [8] Anglické titulky filmu pro jeho uvedení na festivalu v Londýně vytvořil během své návštěvy Prahy režisér Lindsay Anderson. Šlo z jeho strany o přátelské gesto.
- [9] Kde se soška nachází v současnosti, není jisté, viz Menzel, Jiří, Kam zmizel Oscar? In Lukeš, Jan (ed.), *Černobílý snář Elmara Klose*. Praha: Národní filmový archiv, 2011, s. 148-149.
- [10] Lukeš, Jan (ed.), *Černobílý snář Elmara Klose*. Praha: Národní filmový archiv, 2011, s. 195.
- [11] Ohlas *Obchodu na korze* v americkém tisku. *Záběr* 17, 1966, č. 8, s. 3.
- [12] Oliva, Ljubomír, c. d.
- [13] Prodal je distribuční společnosti Sigma 3 spolu s filmy *...a pátý jezdec je Strach* (1964), *O slavnosti a hostech* (1965) a *Sedmikrásky*(1966).
- [14] Na nepolevující (spíše narůstající) význam marketingu a mediální rezonance toho kterého filmu před několika lety upozornil i Kryštof Mucha, jenž jako výkonný ředitel karlovarského festivalu zřejmě dobře ví, co nákup a prodej filmů obnáší: „Myslím, že akademie je tak pestrá a plná silných osobností, že se řídí spíš hlavně názory svých členů. Na druhou stranu je ale i pod tlakem velkých studií a produkcí, funguje samozřejmě i marketing, který je kolem jednotlivých filmů vytvořen, takže do určité míry se akademici nechají ovlivnit i tím, co má úspěch v kinech a o čem se mluví.“
Podskalská, Jana, Proč český film neboduje na Oscarech. *Deník.cz*
http://www.denik.cz/z_domova/proc-cesky-film-neboduje-na-oscarech20110220.html
- [15] Menzel, Jiří, *Rozmarná léta*. Praha: Slováry, 2015, s. 193.

[16] Bláhová, Jindřiška, České hubičky na vývoz. Distribuce a recepce Ostře sledovaných vlaků v západní Evropě a v USA. In Skupa, Lukáš (ed.), *Ostře sledované vlaky*. Praha: Národní filmový archiv, 2014, s. 64-91.

[17] Vyzdvihována byla například schopnost československých filmařů propojit umně tragiku s komikou.

[18] Jeden z filmů bez amerického distributora a tudíž také bez větší šance na výhru.

[19] Navrátil, A., Jak se přebírá Oscar (studentský). *Zpravodaj československého filmu 15*, 1989, č. 14–15, s. 51.

[20] Navrátil, A., c. d., s. 50.

[21] Tippnerová, Anna, Kolja jako symptom. Ideologie, fantasma a národ ve filmu Jana Svěráka. *Illuminace*. Praha: Národní filmový archiv, 2001, č. 1, s. 36. Autorka ve svém pronikavém rozboru skrytých významů Svěrákova filmu nabízí jedno z méně častých vysvětlení jeho zahraničního úspěchu, když píše „Svěrákův *Kolja* virtuózně pracuje se symptomy, jako s nimi pracují hollywoodské filmy.“

[22] Hejčová, H., Svěrákovi mezi hollywoodskými celebritami. *Kinorevue 7*, 1997, č. 3, s. 81.

[23] Hejčová, H., c. d.

[24] Hejčová, H., c. d.

[25] Dědek, Honza, Jan Hřebejk. Až budu kompletní. *Cinema 2001*, č. 5, s. 18.

[26] Geislerová, Anna (zaznamenal Jaroslav Sedláček), Jak jsme nepotkali Oscara. *Cinema 2004*, č. 4, s. 30–35.

[27] Geislerová, Anna, c. d., s. 34.

[28] V depozitáři NFA je uložené i druhé významné ocenění, které Jandl obdržel za stejnou roli – zvláštní Zlatý glóbus pro nejlepšího dětského herce.

[29] Např.: „Vždyť nejvýznamnějším oceněním, jakého náš film loni dosáhl, byla výroční cena Americké filmové akademie – proslulý Oscar za *Obchod na korze*.“ *Rudé právo 5*.

1. 1967, s. 5; „Podruhé dosáhla naše kinematografie úspěchu, jehož mezinárodní význam je opravdu dalekosáhlý (a nijak jej nezmenšuje okolnost, že jsme nad Oscary kdysi ohrnovali nos...).“ Oliva, Ljubomír, Po dvou letech druhý Oscar. *Kino* 23, 1968, č. 23 (2. 5.), s. 11.

[30] Strýček Oscar. *Kino* 44, 1989, č. 10 (9. 5.), s. 8.

[31] Kl, Oscar není všechno. *Rudé právo* 15. 11. 1982, s. 5.